

Tøystykket som favner en hel nasjon

av Mari Sandene

Beskyttelsesplagg, nasjonalsymbol, politikk og mote. Historien om palestinasjerfet er lang, broket og mangfoldig.

[Palestinabutikken Al Quds i Oslo](#) har kefije-kampanje i hele Februar og gir alle medlemmer i Palestinakomiteen 15% avslag på palestinasjerf ut måneden. Bruk rabattkoden «skerf» ved utsjekk når du handler i [nettbutikken](#). Følg også [Al Quds på Facebook](#) og [Instagram](#) for oppdaterte informasjon. Bor du i Bergen, kan du handle Palestinaskjerf hos [Handala](#).

Kefije, ?????, ghutrah, al-hattah, mashadah, shemagh eller palestinasjerf. Kjært tøystykke har mange navn. I dag er det bare en fabrikk igjen i Palestina som produserer skjerfene med det karakteristiske mønsteret. Koronavirus og okkupasjonsmakt til tross: den største trusselen mot familiebedriften i Hebron kommer fra annet hold. Men la oss starte historien slik en bør, fra begynnelsen ...

Opprinnelsen

Vi spoler noen tusen år tilbake, til sumererne i Mesopotamia, 3100 år før Kristus. Det er prester som hersker på denne tiden. De administrerer og kontrollerer landområdene de råder over. For å befeste sin posisjon ifører de seg mønstrede tøystykker rundt hodet. Skjerfene symboliserer høy rang og ære. Historien går fremover. Bøndene i Vest-Asia jobber utendørs året rundt. De må beskytte seg. Om sommeren trenger de skydd mot brennende sol og blåsende sand, om vinteren mot regn og kulde. Slik får kefijen en ny og praktisk anvendelse. Noen tusen år senere, på Muhammeds tid (cirka år 600): det er nå en etablert arabisk-islamisk tradisjon at kvinner og menn dekker til hodene sine. Kefijen har blitt et hverdagsplagg.

Nasjonalsymbol

Vi gjør et langt byks fremover i historien, nærmere bestemt til 1920. Folkeforbundet (FNs forløper) beslutter at de palestinske områdene skal underlegges britisk administrasjon (Palestinamandatet), til store protester fra palestinerne. Området tilhører egentlig Det osmanske riket, men blir overført til Storbritannia. Palestinerne gjør flere store opprør mot mandatmakten.

Under det største opprøret, fra 1936 – 1939, spiller palestinskerfjet en avgjørende rolle. Palestinske opprørere bruker skjefet aktivt som en måte å skjule egen identitet for å unngå å bli arrestert. Dette skaper hodebry for mandatstyret, som bestemmer seg for å forby bruk av skjefet. Et samlet palestinsk folk svarer da slik: alle tar på seg skjef! Slik blir det nær sagt umulig å identifisere opprørerne. På denne måten befestes kefijen som et av de fremste symbolene på motstand i Palestina.

Intifada og Yasir Arafat

På 1970-tallet lanserer

Yasir Arafat palestinskerfjet som symbol på nytt. Han er formann i Palestinas frigjøringsorganisasjon (PLO) og blir senere president for den palestinske selvstyremyndigheten. Arafat ble leder for PLO i 1969, og siden har han båret det symboltunge hodeplagget. Det er nær sagt umulig å finne bilder av den palestinske lederen uten palestinskerfj. Han danderer også kefijen på en helt spesiell måte: Hengende ned foran slik at det får form som kartet over det historiske Palestina. Arafat bidrar sterkt til at skjefet blir kjent over hele verden.

Yasir Arafat –

tidligere Formann i Palestinas frigjøringsorganisasjon (PLO)

9. desember 1987: innbyggerne i Jabalaya flyktningeleir i Gaza kaster stein og bensinbomber mot israelske soldater. Det er en spontan protest mot at fire palestinere ble kjørt i hjel av en israelsk bil dagen i forveien. Slik utløser de den første intifadaen – det folkelige palestinske opprøret mot israelske militære i de israelsk-okkuperte områdene på Vestbredden og Gaza. Under intifadaen blir palestinaskjerfets symbolverdi om mulig enda større. Bildene av palestinere med keffije som gjør opprør mot okkupasjonsmakten, går verden rundt. Samtidig er keffije et vanlig hodeplagg i den arabiske verden, uavhengig av politikk. Skjerfet blir brukt av mennesker med all slags bakgrunn.

Demonstrasjoner og terrorangrep

Nittitallet, Oslo-prosessen og Oslo-avtalene kommer og går. Konflikten om Palestina er langt fremme på medias dagsorden. Palestinaskjerfet er fremdeles et tydelig symbol til støtte for palestinerne i Norge og i verden. Her til lands etablerer legen og aktivisten Trond Ali Linstad palestinabutikken Al Quds. Palestinakomiteen i Norge og Fellesutvalget for Palestina arrangerer mange demonstrasjoner mot Israels okkupasjon og overgrep mot det palestinske folket. Palestinaskjerfet er et vanlig skue under disse demonstrasjonene.

Et nytt årtusen begynner, og kanskje uttrykker ikke lenger palestinaskjerfet utelukkende sympati med palestinernes forferdelige og vedvarende tragedie. Som Marte Michelet beskriver det i Dagbladet Magasinet: –

Ingen araber med vettet i behold går gjennom en flyplasskontroll med palestinaskjerf på, med mindre han elsker angstfylte blikk og timelange avhør.

Norske palestinaskjerf-tilstander og Hollywood-trend

I november 2004 melder VG om en eksplosjon i salget av palestinaskjerf. [Palestinabutikken Al Quds](#), som på denne tiden holder til like ved Blitz-huset i Pilestredet, selger over 1000 skjerf bare dette året. Elling Borgersrud i hiphop-gruppa Gatas Parlament lar seg intervjuet til VG-saken. Han forteller at han bruker palestinaskjerfet bevisst for å vise tilhørighet på venstresiden. – *For meg er det en blanding av en hel bråte med ting. Det er et fint symbol på at du er radikal og at du er i solidaritet med palestinerne og araberne generelt*, sier han til VG.

Høsten 2007 tar historien en ny retning. Denne gang inn i Hollywood-kjendisenes rekker. Cameron Diaz, Colin Farrell, David Beckham og Janet Jackson er noen av megastjernene som tuller seg inn i palestinaskjerf når de skal ut i offentligheten. Justin Timberlake lar skjerfet henge ut av bakkomma når han skal opptre på MTV Video

Music Awards.

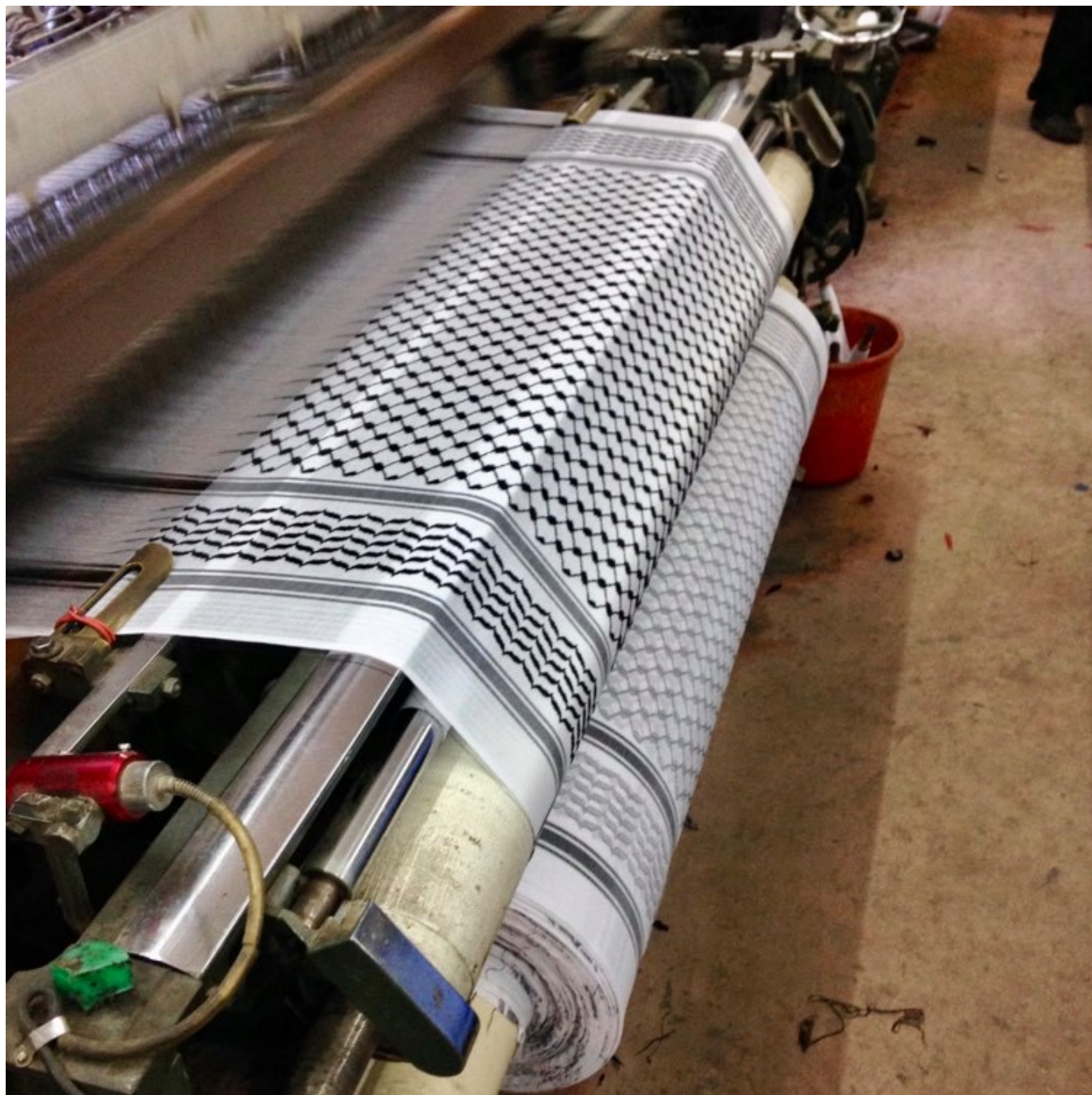
Samtidig selger internasjonale og norske kleskjeder som Urban Outfitters, BikBok og Lindex palestinskjerf til den store gullmedalje. Men ikke under sitt rette navn. Tøystykkene selges med oppfinnsomme navn som «borddukskjerf», «fredsskjerf» og «rockeskjerf med mønster». På catwalken er skjerfet et fremtredende element i kolleksjonene til store designere som Balenciaga og John Galiano. Om denne massive kommersialiseringen av motstandssymbolet gavner eller skader palestinerne og deres sak, strides de lærde.

Et øyeblikksbilde fra 2020

For femti år siden var det over 30 kefije-fabrikker i Palestina. I dag er det bare én: [familiebedriften Hirbawi i Hebron](#). Hvis du noen gang har vært i byen, har du kanskje vært innom. Fabrikken ble startet i 1961 av Yassar Hirbawi. Veveriet ligger i et boligstrøk, én kilometer nordøst for byen. I det store, men ellers relativt anonyme lokalet står det femten industrielle vevemaskiner. Ikke alle virker, men de som gjør det lager høy lyd. Den rytmiske dunkingen fra maskinene i konstant bevegelse preger hele lokalet.

Yassar

Hirbawi beskriver arbeidet i fabrikken som en daglig kamp for å overleve. Den største trusselen mot fabrikken er verken Israels okkupasjon eller koronaviruset, men konkurransen fra kefije-produsenter andre steder i verden, i all hovedsak Kina. Skjerfene fra konkurrentene er billige, men kvaliteten er også en helt annen enn det Hirbawi produserer.

Solidaritet går ikke av moten

Et øyeblikksbilde fra dagen i dag. Den brede støtten til palestinerne i den norske befolkningen, gjenspeiles i salget av palestinaskjerf. Fortsatt er bomullsskjerfene fra familiebedriften i Hebron den aller mest solgte varen hos Palestinabutikken Al Quds.

– Hittil i år har vi solgt godt over 500 skjerf, forteller daglig leder i butikken, Marte Kirkevold Flatejord, og legger til:

– Alle kjøper Palestinaskjerf! Barn og voksne, kvinner og menn. Mange kommer fordi det skjerfet de hadde har blitt utslitt, mange kommer når det skjer noe ekstra i Palestina og de føler at de må gjøre noe. Senest i dag hadde jeg en kunde innom som sa at hun i sin tid kjøpte sitt første palestinaskjerf hos Al Quds i Pilestredet.

Hirbawi lanserer nye utgaver av skjerfet hvert år, men de holder seg tro mot det klassiske mønsteret. Og i motsetning til hva man skulle tro, er de fargerike variantene av skjerfet nå minst like populære som den klassiske versjonen i sort og hvitt. Og i år, mens korona herjer, har munnbind laget av kefije blitt en ny måte å vise sin solidaritet.

For oss som støtter palestinernes grunnleggende rett til frihet og likeverd, går palestinaskjerfet aldri av moten. Det er et av de sterkeste og tydeligste symbolene du kan bære for å vise din solidaritet med et folk og en nasjon som har måttet tåle så altfor mye, så altfor lenge.

[Palestinabutikken Al Quds i Oslo](#) har kefije-kampanje i hele Februar og gir alle medlemmer i Palestinakomiteen 15% avslag på palestinaskjerf ut måneden. Bruk rabattkoden «skjerf» ved utsjekk når du handler i [nettbutikken](#). Følg også [Al Quds på Facebook](#) og [Instagram](#) for oppdaterte informasjon. Bor du i Bergen, kan du handle Palestinaskjerf hos [Handala](#).

Palestinabutikken <https://www.facebook.com/palestinabutikkenalquds>
https://www.instagram.com/palestinabutikken_alquds/